

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXIX. - Štev. 2

T R S T - 5. februarja 1977

150 lir

Za učinkovito demokratično vodstvo na tržaški pokrajini in na občini

V tržaškem upravno političnem življenju je zadnjega pol leta zavladalo pravo mrtvilo, še več, politične organe, kot sta občina in pokrajina je zajela popolna ohromelost. Vzroki za tako stanje so znani, vendar jih lahko v največji meri pripišemo trdoglavi vztrajnosti Krščanske demokracije, ki bi rada sama obdržala vso oblast, ni po tega niti tehnično več sposobna.

Trst pa je prav v teh časih razgibala obširna dinamika na političnem in socialnem področju, iz te dinamike pa sta se predstavniška organa (občina in pokrajina) v glavnem odstranila. Pomislimo na bitke tržaškega delavstva za zaposlitev in proti zapiranju tovarn ter široko razpravo o pomenu osimskih sporazumov za splošni razvoj našega mesta. Krščanska demokracija je lanske pomladi bila zaradi šibkosti in zaradi razsula prejšnje falimentarne izkušnje levega centra prisiljena sklepati sporazume z ostalimi demokratičnimi strankami ustavnega loka. Povratek k levosredinski koaliciji je bil nemogoč, saj sta dve stranki — socialistična predvsem, pa tudi SSK — odklonili nadaljnje sodelovanje, pri katerem nista imeli nobenega jamstva, da bo demokrščanska večina spoštovala sprejete obveze, sami pa sta bili vendar prešibki,

da bi ji to lahko vsilili. Sploh pa je izkušnja levega centra propadla povsod po državi in je rezultat upravnih volitev 15.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Prehajamo v obdobje uresničevanja osimskih sporazumov

Postopek za ratifikacijo osimskega sporazuma gre h koncu. Verjetno bo še ta teden začel senat razpravljati o ustreznem zakonu, ki so ga odobrile že vse pristojne komisije. Zadnja se je s tem ukvarjala zunanje-politična komisija, ki je s tem v zvezi zaslila predstavnike dežele in zainteresiranih občin. Demokratično izvoljeni predstavniki in zastopniki sindikatov so o osimskem sporazumu izrekli pozitivno mnenje, medtem ko sta predstavnika trgovinske zbornice in odbora, ki je zbiral podpise proti sporazumu, govorila povsem drugače.

Gotovo je, da ratifikacija sporazumov pomeni konec večletne negotovosti in pristop k novi fazi tržaškega življenja. Če je namreč sedaj potekala razprava predvsem o oceni teh sporazumov nas sedaj čaka druga, pomembnejša faza-uresničevanje. Tu je pa mnogo koristi in neizkoriščenih možnosti, ki jih moramo upoštevati in obrniti nam v prid. Sodelovanje med prijateljskima sosedama ter prisotnost predstavnikov krajevnega prebivalstva pri reševanju pomembnih nalog, ki jih postavljajo nove oblike sodelovanja so namreč prva jamstva, mimo katerih pa ne smemo. V tem okviru je še posebno važno, kako bomo znali Slovenci izkoristiti pozitivno klimo sodelovanja, obveze parlamenta in političnih sil in se kot protagonisti vključiti v bitko za našo globalno zaščito in za enakopravno

Programska obveznost o pravicah slovenske narodnostne skupnosti

Miljski občinski svet je dne 19. januarja, odobril programsko obveznost v korist slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Za Izjavo so glasovali svetovalci KPI, PSI, PSDI, proti je glasoval liberalni svetovalec. Demokrščanski in republikanski svetovalci seji niso prisostvovali.

Dokument se glasi:

- Temeljno načelo države, ki se sklicuje na demokracijo in na antifazišem, je priznavati vse pravice narodnostnim skupnostim, ki živijo na njenem ozemlju.

To načelo štiti ustava italijanske republike, a kljub temu še ni našlo primernege mesta v posameznih zakonih.

V naši deželi manjkajo primerni zakoni ter različna pravna sredstva, ki bi zavarovala in globalno zaščitila slovensko narodnostno skupnost, njeno jezikovno, kulturno, zgodovinsko in gospodarsko bogastvo, njene verske tradicije ter omogo-

(Nadaljevanje na 8. strani)

partnerstvo pri izgrajevanju nove družbenogospodarske strukture, novega ravnotežja v Trstu.

V senatni komisiji smo lahko slišali, poleg demokratičnih predstavnikov, tudi glasnike "drugega Trsta", tistega, ki nam je odrekal pravice, se nas boji, ko se razvijamo in zato tega razvoja noče, ga zavira povsod, kjer more. Slišali smo predstavnike Trsta, ki so v imenu protizgodovinskega iredentizma in nacionalizma zahtevali za svojo buržoazijo privilegije, podpore, kredite in darila. Slišali smo predstavnike tiste manjšine našega mesta, ki se bori proti sodelovanju z Jugoslavijo, ker se boje "slovenskega pritiska" na mesto (Bencova je govorila o "novem Libanonu ob Jadranu"). Očitno je, da se ti ljudje zavedajo, da daje novo ravnotežje, ki naj bi nastalo po uresničitvi osimskega sporazuma, večjo moč delovnim ljudem in manjši pomen parazitnim strukturam, večjo enakopravno vlogo Slovincem in manjšo tistim, ki so na diskriminacijah in nacionalističnem pritisku gradili svojo gospodarsko in politično oblast.

Zato pa, kljub morebitnim skrbem in odgovorni treznosti, čakamo na odprtje nove faze uresničevanja sporazumov in si pričakujemo splošne zavzetosti, da bi zares bili protagonisti pri izgradnji "novega Trsta" v njegovih starih mejah in doslej neslutnih možnostih.

ZADNJA VEST

Zunanje-politična komisija senata pozitivno ocenila osimske sporazume

RIM — Zunanje-politična komisija senata je v četrtek, 3. t.m., zaključila razpravo o osimskih sporazumih. V razpravi je sodelovala tudi naša senatorka Jelka Gerbec. (Zapis objavljamo na osmi strani)

Za učinkovito demokratično vodstvo na tržaški pokrajini in na občini

(Nadaljevanje s 1. strani)

junija 1975 tudi v Trstu potrdil (na pokrajini, medtem ko so se v občinskem svetu, izvoljenem novembra 1972 ohranila stara ravnotežja sil).

Krščanska demokracija je bila torej prisiljena sklepati sporazume z ostalimi demokratičnimi strankami in v tem okviru delno tudi s komunisti. Rezultat teh sporazumov je bil osnovno pozitiven program, ko pa je bilo treba pristopiti k oblikovanju uprav (določitvi ljudi, ki naj ta sporazumno sestavljen program uresničijo v praksi) je demokristjansko vodstvo trmasto odklonilo vsakršno sodelovanje s komunisti, ki hočeš nočeš predstavljajo najmočnejšo delavsko in ljudsko silo levice. Rezultat ohranjanja protikomunistične diskriminacije sta bila enobarvna demokristjanska odbora v tržaški občini in na pokrajini z zunanjo podporo ostalih strank, ki so se vzdržale. KPI je v obeh primerih poudarila, da ji ta odbora ne ustrezata in je zato glasovala proti njima, pač pa je v prehodni fazi preverjanja z vzdržanim glasom izjavila, da bo odgovorno počakala, ali se bosta programa izvajala.

Na tržaški občini je bilo kaj kmalu jasno, da demokristjani ne nameravajo spoštovati skupno dogovorjenih obvez, medtem ko je na pokrajini faza preverjanja in protislovnega delovanja trajala nekoliko dlje.

Nad vse to se je razdivjal vihar osimske kampanje. To kampanjo, ki jo je započela desnica je Krščanska demokracija občutila na svoji koži, saj je do zadnjega flirtirala z desnico in upala, da ji bo v zameno dajala plačilo iz protikomunistične skladovnice, ko pa so se stvari zaostrele je morala priznati, da ni druge poti kot iskanje sporazuma vsaj o izvajanju sporazumov. Pri tem pa je ponovno odklonila sodelovanje komunistov in ostalih naprednih strank. Protislovno je namreč upala (in še danes upa), da ji bo uspelo nekako prepričati lastno desnico in premostiti težave z večjim naslanjanje na zmerne in konzervativne sile.

Priča smo najintenzivnejši fazi političnega preverjanja, ko sta morala župan Spaccini in pokrajinski predsednik Zanetti odstopiti in se je začela razprava o novem političnem vodstvu v Trstu.

Komunisti smo od samega začetka ponovili predlog, naj bi vse demokratične sile sklenile sporazum o temeljnih točkah tržaškega gospodarskega, družbenega in političnega razvoja ter se sporazumele tudi o oblikah uprav. KPI pri tem izrecno poudarja, da se ni polakomnila odborniških stolčkov, hoče pa biti sestavni del političnih koalicij in imeti tako posredno in neposredno možnost vplivanja na dejavnost obeh odborov.

Tega odgovornega in, v bistvu, zmernega predloga KPI, ki sta ji pri srcu ohranitev demokratičnih organov in enotnost

demokratičnih sil prav v trenutku kriznega razkrojevanja veznih tkiv družbe ter ofenzivne kvalunkvističnih in reakcionarnih sil, tega predloga, kot rečeno Krščanska demokracija ni marala sprejeti. Sklenila je, da, kakor v deželnem svetu, poskusi falimentarno formulo ostre diskriminacije na levo, se pravi oblikovanja centrističnih koalicij z republikanci in morebitnimi drugimi zavezniki.

Značilno je pri tem, da take koalicije niti nimajo številčne večine, dejansko bi bile zaradi tako ostre diskriminacije predsebe komisarskih uprav, katerim pa bi se komunisti in socialisti radi vsekakor izognili.

Komunisti in socialisti smo medtem na pokrajini pozvali vse demokratične sile, naj se nam pridružijo, da bi oblikovali nove, odprte demokratične uprave. Nismo imeli v mislih in niti ne mislimo na "rdeče" uprave, pač pa na koalicijo tistih sil, ki so sposobne najti skupen jezik v načelih protifašizma, mirnega sožitja med Slovenci in Italijani, oziroma spoštovanja pravic slovenske manjšine, doslednega in pravičnega izvajanja osimskih sporazumov v korist tržaškega gospodarstva in vesplošnega omikanega razvoja našega mesta. Pri tem nismo želeli izključiti nikogar (razen fašistov, seveda), kakor nismo želeli, da bi nas drugi izključevali. V Trstu, ki se pripravlja na izredno intenzivno politično dejavnost v zvezi z izvajanjem italijansko-jugoslovanskih sporazumov je namreč cepitev demokratičnih sil skrajno negativna, predvsem pa bi vodila vodo na mlin desnici.

Na ta predlog o odprtih upravah je Krščanska demokracija dala odklonilen odgovor, Dejansko je s tem hotela potencirati svojo izolacijo v upanju, da ji bo uspelo na golem načelu protikomunistične diskriminacije zbrati nekaj preostalih centrističnih sil in si tako ohraniti oblast.

Na pokrajini so, v trenutku ko pišemo, prvič glasovali za predsednika. Socialistični tovariši so kandidirali svojega tajnika, Lucia Ghersija, za predsedstvo pokrajinskega odbora. Pri tem smo poudarili, da smo pripravljeni na odprto sodelovanje drugih političnih sil. Izrecno smo se obrnili do socialdemokratov in Slovenske skupnosti, nismo pa ostali gluhi niti do predlogov liberalcev.

Poseben pomen smo pripisali pozivu Slovenski skupnosti, naj zavrne centristično perspektivo, ki je za Slovence bila doslej vedno negativna in škodljiva in se pridružijo politični pobudi, ki prav zaradi prisotnosti sil, ki v veliki večini združujejo Slovence, dajejo prav v tem najtrdnjše jamstva, da se bodo stvari spremenile. Zapisali smo in poudarjamo, da bi morebitna pokrajinska uprava komunistov, socialistov, SSk in drugih demokratičnih sil morala takoj urediti nekatere odprte probleme Slovencev: priznanje pravice do uporabe slovenščine na

pokrajinskih sejah, dvojezična toponomastika, samostojnost šolstva (pomislimo samo na prvotni predlog pokrajine o okrajih), nadalje ustanovitev posebnega odborništvaa za koordinacijo dela z občinami in za probleme Slovencev, večje slodelovanje pri izvajanju osimskega sporazuma.

Na te predloge doslej nismo prejeli konkretnih odgovorov, čeprav se zavedamo, da bi taka politična odločitev bila resna in terja tudi premostitev nekaterih nesporazumov. Res pa je, da bi samo potrdila odmaknjenost SSk od demokristjanov, kar so zadnje leto večkrat poudarjali. Končno je prav SSk prva zahtevala odstop Zanettijevega odbora na pokrajini ter politično razčiščenje.

Prihodnji dnevi bodo pokazali, kako se je ta proces odločanja obrnil in kakšen politični predznak zadobiva.

Na občini so stvari bolj zapletene. Znano je, da občinskega sveta ni pretresel veter 15. junija in da je torej razmerje sil neustrezno realnosti. Vsekakor pa imajo tu demokristjani večje možnosti zbiranja centrističnih zaveznikov.

Prihodnji dnevi nam bodo povedali, kaj se bo zgodilo. Karkoli naj bi se zgodilo, komunisti se ne bomo umaknili od svoje linije. Vztrajno bomo iskali možnosti demokratičnega sporazumevanja, vodili bomo konstruktivno politiko, bodisi iz opozicije, bodisi iz večinskih pozicij. Predvsem pa bomo gledali na pritisk interesov naših ljudi, ki si v splošni gospodarski in upravni krizi pričakujejo od izvoljenih uprav večje učinkovitosti in večjega posluha za življenjske probleme.

STOJAN SPETIČ

KROŽEK ZA DRUŽBENE IN POLITIČNE VEDE "PINKO TOMAŽIČ" V TRSTU

V sredo, 9. februarja 1977 ob 20. uri bo v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu (ulica Petronio 4)

večer z naslovom:

KAKOVOSTNI SKOK PSIHIATRIČNE OSKRBE V TRSTU

Uvodno besedo bo imel zdravnik tov. PAVEL FONDA

Sledila bo razprava

V ponedeljek, 14. februarja ob 20. uri bo v isti dvorani javna razprava z naslovom:

REFORMA V ITALIJSKEM ŠOLSTVU IN NJEN ODRAZ NA SLOVENSKO ŠOLO

Uvodno besedo bo imel

poslanec MARINO RAICICH

vodja komunistične skupine v parlamentarni komisiji za vzgojo in umetnost

Odprto pismo KPI Slovenski skupnosti

Vodstvo avtonomne tržaške federacije KPI je v zvezi s krizo, ki je nastala v tržaški pokrajinski upravi, naslovilo Slovenski skupnosti odprto pismo – kar je sicer neobičajna pobuda, ki pa jo narekuje važnost sedanjega trenutka. Pismo najprej omenja odstop pokrajinskega odbora ter skorajšnjo izvolitev novega predsednika in odbora na pokrajini, nato pa ugotavlja, da Krščanska demokracija namerava spet kandidirati svojega predstavnika na osnovi še ne povsem definirane koalicije, ki bi jo – kot kaže – podprla samo republikanska stranka.

Iz odprtega pisma vodstva avtonomne tržaške federacije KPI povzemamo naslednje:

– Vprašujemo se, kakšne perspektive lahko nudi tovrsten centristični odbor in ali Slovenci lahko stvarno mislijo, da bo centristična koalicija uresničila njihove upravičene zahteve?

Demokristjanski enobarvni odbor ni privedel do rezultatov na tem področju, kljub programu, ki je bil dogovorjen med vsemi strankami ustavnega loka. Zato ni mogoče pričakovati, da bi prispevek republikancev lahko karkoli spremenil.

Odprto pismo nato navaja prizadevanja KPI za enotno perspektivo, ki bi zajamčila življenje izvoljenih uprav s trdnimi odbori, ki bi reševali probleme Trsta in med njimi tudi temeljne probleme slovenske narodnostne manjšine. Negativno zadržanje Krščanske demokracije ustvarja nevarnost manjšinskih, nazadnjaških odborov, če ne celo kominarske uprave. To očitno ni v interesu Tržčanov, še manj pa Slovencev. Zaradi tega – tako poudarja pismo – smo privolili v predlog socialistov, da bi preverili možnost novega odbora brez Krščanske demokracije, ki se je sama izključila. KPI in PSI lahko računata na 12 glasov, to je, na prav toliko glasov kot morebitni centristični odbor pod vodstvom demokristjanov. Jasna pa je razlika med obema hipotezama in zato menimo, da slovenska manjšina ne more dvomiti, katera od obeh rešitev bi bila boljša. To je toliko pomembnejše danes, ko smo tik pred ratifikacijo osimskih sporazumov, katerih uresničevanja ni mogoče prepustiti sami Krščanski demokraciji.

Prav zaradi tega – tako poudarja pismo komunistov – se obračamo na vas ne le zato, da bi nam dali en glas, pač pa podporo in sodelovanje v pripravljanju programa, ki naj še posebno učinkovito upošteva potrebe slovenskega prebivalstva. Naša obveza in obveza tovarišev socialistov je, da končno spremenimo pravilnik, tako da bi omogočili rabo slovensčine v svetu, da poverimo enemu od odborništev skrb za odnose z občini in pristojnost poseganja glede vseh kulturnih in gospodarskih vprašanj Slovencev, da se okrepi poseg pokrajine na področju kmetijstva, da se med drugim zagotovi posebna avtonomija slovenske

šole. To je začetna obveza, ki jo lahko obogatimo s prispevki drugih in še posebej vas. Želimo, da bo ta naš predlog našel podporo pri politični sili, kakršna je vaša, ki je v teh letih spoznala, kaj je Krščanska demokracija, po drugi strani pa je tudi dokazala, tako v Nabrežini kot v Dolini, ob glasovanju o proračunih, čut odgovornosti in realizma.

Odgovor SSK

Na "odprto pismo" vodstva avtonomne tržaške federacije KPI je izvršni odbor Slovenske skupnosti odgovoril tako:

– Izvršni odbor Slovenske skupnosti ugotavlja, da je tak način političnega dialogiranja in razgovarjanja povsem neprimeren in politično nesprejemljiv. Sicer si je KPI tak način obračanja na vodstvo, oziroma na člane in somišljenike SSK že nekajkrat dovolila. To se je npr. zgodilo pri parlamentarnih volitvah leta 1976, ko je KPI indirektno pozvala volivce SSK, naj volijo za kandidate KPI, kljub temu, da je SSK predložila svojo listo.

Takšni načini političnega delovanja in vmešavanja v notranje zadeve druge stranke so primer grobega kršenja osnovnih političnih pravil v pluralistični družbi, ker so nedvomno poskusa političnega izsiljevanja, ki bi moralo biti tuje ko- rektnim političnim odnosom med strankami ustavnega loka.

Izvršni odbor SSK zato odločno zavrača tak način političnega pritiska in pribija, da bo, v želji, da se kriza na tržaški pokrajini in občini čimprej reši,

imela v nadaljnjih razgovorih s svojimi političnimi partnerji pred očmi prvenstveno naslednje probleme:

1. vsesplošni narodnostni razvoj Slovencev v zamejstvu in uveljavitev slovenskih narodnostnih pravic v krajevnih ustanovah;

2. gospodarski in splošni razvoj vsega prebivalstva na Tržaškem in v deželi;

3. demokratično sožitje med tu živječima narodom ter med Italijo in Jugoslavijo.

Pri svoji politični izbiri bo SSK upoštevala sprejetje njenih zahtev in se bo nato odločila kot svobodna, nikomur podložna stranka in ne bo nikomur nikjer dajala en glas, ker to ni v njeni navadi in ker ji ne gre v nobenem primeru za fragmentarne dosežke ampak za najbolj učinkovito pot, ki jo mora stalno imeti pred očmi edina slovenska stranka v Italiji.

Vsekakor bi SSK imela veliko lažjo izbiro, če bi za predsednika pokrajine kandidiral slovenski socialist, ki bi ga SSK z veseljem podprla.

Izvršni odbor SSK nadalje meni, da KPI in PSI nista pokazali dovolj poslušnosti za rešitev odprtih slovenskih vprašanj niti tam, kjer bi to lahko dejansko uveljavili. To se je izkazalo pri odobritvi statuta za Kraško gorsko skupnost, kjer sta se ti dve stranki postavili proti načelom slovenskega jezika v tej skupnosti. Tudi v devinsko-nabrežinskem občinskem svetu ni odnos KPI in PSI do SSK, ki jima je omogočila s svojim zadržanjem večinski odbor, takšen, da bi se ga SSK lahko veselila.

S KPI in PSI želi izvršni odbor SSK imeti dobre odnose, ampak ti odnosi morajo temeljiti na medsebojnem demokratičnem upoštevanju konkretnih in načelnih predlogov ter na konstruktivnem

dialogu od Doline do Doberdoba, ne pa na takšnem političnem izsiljevanju, kakor je primer odprtega pisma KPI Slovenski skupnosti.

Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu je organiziral simpozij o socioekonomskih in prostorskih problemih Slovencev v Italiji. Na njem so sodelovali številni strokovnjaki. Obdelali so mnogo aktualnih vprašanj. Omembe vredno je dejstvo, da so na simpoziju govorili tudi Slovenci iz videmske pokrajine. Gradivo, ki je bilo na tem simpoziju obdelano, bo služilo kot izhodišče za nove raziskave ter v bodočih akcijah za pravice slovenske narodnostne skupnosti v Italiji

Važna seja devinsko-nabrežinskega občinskega sveta

Ohraniti in obvarovati kar je še ostalo od lepega kraškega okolja

V torek, 1. t.m. je bila v Nabrežini važna seja občinskega sveta. Razpravljali svetovalec dr. Pase, ki je naslovil županu interpelacijo z zahtevo po pismenem odgovoru ter so o splošnem urbanističnem položaju. Pobudo za to razpravo je dal občinski ter predlagal razpravo o urbanistični problematiki v občini. Dr. Pase je želel izvedeti podrobneje, kako je z zadevo nedovoljenih gradenj v naselju San Marco v Sosljanu in tudi drugje. Tako dr. Pase kot nekateri njegovi kolegi so želeli izvedeti tudi za vzroke "počasnega" izstavljanja gradbenih dovoljenj in kako je z zadevo varjante splošnega regulacijskega načrta in gradbenega pravilnika. Župan je prečital, poleg navedene interpelacije, obširni pismeni odgovor na vsa vprašanja ter napravil daljše kritično poročilo o vsej urbanistični politiki z ozirom na upravljanje teritorija zadnjih petdeset let. Podčrtal je, da "smo se od naših dedov in pradedov premalo naučili kar se tiče štednje razpoložljivega teritorija, ki predstavlja največji zaklad, in to še posebno pri nas, kjer od davnega živi kompaktno naša narodna skupnost". Omenil je v tej zvezi nekaj največjih napak, o nepravilni uporabi teritorija. Med temi naj omenimo le nekatera: "velika napaka je bila storjena, da se je zgradilo občinski dom in zelo številne stavbe v kraju, kjer so največja ležišča nabrežinskega kamna, zaradi česar bo kamnarska industrija v tem kraju, čez kako desetletje, zaradi pomanjkanja prostora (torej ne zaradi izčrpanja razpoložljivega dragocenega kamna) popolnoma zamrla. Preveč je bilo gradenj naselij in številnih stanovanjskih blokov (kondominijev) ter razkošnih vil in posameznih hiš na vsem obalnem delu občinskega ozemlja. Ta nenačrtna in deloma vsiljena gradbena politika je povzročila, in še vedno povzroča, veliko težav občinski upravi, ki ne zmore slediti potrebam preneglo naraščajočega prebivalstva glede raznih socialnih storitev in infrastruktur (šolske stavbe, otroški vrtci, sanitarni objekti, cestno in vodovodno omrežje, javna razsvetljava, smetarska služba itd.). Vse to je obenem zelo spremenilo etnično razmerje z neprecenljivo škodo na račun nezaščitenosti slovenske manjšine, katere številčnost je padla, v zadnjih tridesetih letih, od 80 na 30 odstotkov prebivalstva v občini".

Župan Albin Škerk je nadalje opozoril, da "nezadržni napad na občinski teritorij še vedno traja. Poleg velikih turističnih gradenj v sesljskem zalivu, o katerih se bo razvila temeljita razprava med prebivalstvom in raznimi ustanovami ter orga-

nizacijami, se mnogo govori tudi o drugih pobudah, kot na primer o mednarodnem zavodu, ki naj bi nastal v Devinu in o neki obširni coni (nad železnico med Sosljanom in Devinom) za znanstvene raziskave.

Ker se tiče občinske gradbene komisije, je bilo rečeno, da se je v prejšnjem letu sestala 21-krat in vzela v pretres 394 prošenj ter jih največji del odobrila. 63 prošenj za gradbena dovoljenja mora čakati na dokončno odobritev variante regulacijskega načrta. Odobritev tega gradbenega instrumenta s strani deželne oblasti je v zaključni fazi. Iz neuradnih vesti se je izvedelo, da je deželni tehnični odbor, ki je proučil omenjeno varianto regulacijskega načrta, vnesel nekaj nesprejemljivih popravkov predvsem v škodo gornjih vasi občine. Kar pa je razveseljivo, čeravno je bilo treba čakati preveč časa, je vprašanje novega in sodobnega pravilnika o gradnjah, ki je bil te dni dokončno odobren in je stopil že v veljavo.

Razprava o tej važni urbanistični problematiki se bo nadaljevala na prihodnji seja. Pričakovati in želeli je, da bi bila omenjena razprava in zaključki koristni za odpravo napak in pomanjkljivosti pri nadaljnjemu upravljanju teritorija v korist skupnosti. Ohraniti in obvarovati je treba, kar je še ostalo od lepega kraškega okolja.

Na dnevnem redu seje so bile tudi druge točke, med katerimi naj omenimo poročilo, ki ga je dal odbornik Caldi o načrtu za ljudske ekonomske gradnje na občinskem območju. O tem vprašanju je posegel v razpravo svetovalec Antek

Terčon, ki je med drugim opozoril upravo, naj bo v tem oziru "zelo previdna in zmerna, ker se lahko pripetijo na tem področju velike gradbene špekulacije v škodo revnejših slojev in slovenske manjšine pa še posebej". Tudi o tem ni bilo nobenih zaključkov ter se bo občinski svet s to zadevo ukvarjal prihodnjič.

Ob začetku seje je svetovalec Srečko Colja, kateremu sta se pridružila tudi svetovalec Frisolini in Antek Terčon, iznesel pritožbo o velikem zastoju in povrnosti raznašanja pošte v Sosljanu in v Devinu (mišljena so tudi okoliška naselja). To se dogaja zadnjih štirinajst dni zaradi ubolelosti dveh raznašalcev. Zaradi takega stanja je bil izražen oster protest, ki ga bo občinska uprava posredovala poštni direkciji z zahtevo, da se čimprej odpravi poštni zastoj v teh krajih.

V imenu uprave je župan sporočil nekaj važnih vprašanj. Predvsem je izrazil protest proti odluku finančnega ministra, ki prepoveduje vsakršno namestitve osebja v letu 1977. Prepovedane so tudi vse nadomestitve osebja v slučaju ubolelosti kakega uslužbenca, zaradi česar ni izključeno, da bo morala uprava začasno zapreti kak otroški vrtec, šoli s celodnevni poukom, ali prekiniti kako drugo socialno storitev.

Župan je nadalje sporočil, da je tržaška prefektura zavrnila predlog občinske uprave za imenovanje jusarskega komisarja in dveh odbornikov (imena istih so predlagali jusarji iz Medjevasi in Štivana), kot se je dogajalo na Tržaškem vsa povojna leta. Namesto imenovanja omenjenih kandidatov za upravljanje jusarskih zemljišč v Medjivasi in Štivanu je prefektura izdala dekret za razpis volitev v teh dveh krajih. Te volitve bodo zadnje dni prihodnjega meseca in se jih bodo udeležili vsi tamkajšnji volilni upravičenci.

Kot zadnji dve sporočili župana sta omembe vredna posega pri deželi za kritje stroškov (na podlagi določenih zakonov), za dopolnilna dela na športnem nogometnem igrišču v Nabrežini in za restavriranje stare hiše (po domače "Bradarjeve") v Devinu, ki je postala občinska last in bi lahko služila raznim krajevnim potrebam.

Občni zbor SPD TABOR

Obračun plodnega dela

Dne 26. januarja t. l. je bil v Prosvetnem domu na Opčinah redni letni občni zbor krajevnega prosvetnega društva TABOR. Predsednica, tajnik in referenti so, kot običajno, poročali o življenju in delu društva v pravkar končani poslovni dobi, nakazali pa so tudi smernice bodočega dela. Slovensko prosvetno zvezo je na občnem zboru zastopal Niko Sirk, Prisotni so bili tudi predstavniki krajevnega športnega društva Polet, predstavniki krajevnih družbeno-političnih organizacij in predstavnik prosvetnega društva Primorec iz Trebč. Občni zbor je med drugim odobril resolucijo, di "pozdravila

sporazum med Italijo in Jugoslavijo in ugotavlja, da je le-ta sad miroljubne politike in dobre volje po nadaljnji krepitvi sodelovanja med sosednjima državama, kar je še posebej v interesu prebivalcev obmejnih področij", hkrati pa resolucija opozarja na odprta vprašanja ter izraža željo po čimprejšnjem sprejemu zakona za zaščito pravic slovenske manjšine v Italiji.

Iz poročil, ki so bila prebrana na občnem zboru povzemamo nekaj odlomkov.

Predsednica Stanka Hrovatin je v svojem poročilu dejala med drugim:

GLASBENA MATICA - TRST
s sodelovanjem **STALNEGA SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA**

Gostovanje Opere Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane

MARJAN KOZINA
EKVINOKCIJ
opera v 4 dejanjih

Dirigent Ciril Cvetko, scenograf Niko Matul, koreograf Alenka Bartl, vodja zbor Jože Hanc, Orkester in zbor Ljubljanske opere

Kulturni dom v Trstu: v soboto 12.2.1977 ob 20.30 - predstava v sezoni Glasbene matice - v nedeljo 13.2.1977 ob 16. - vstopnice s popustom za abonente SSG

Rezervacije in prodaja vstopnic od četrтка 10.2. pri blagajni Kulturnega doma (tel. 734269) od 11. do 13. ure in eno uro pred pričetkom predstave.

— Slovensko prosvetno društvo TABOR stopa v deseto leto svojega rednega dela. Čeprav lahko rečemo, da poteka prosvetno delo na Opčinah — z izjemo kratkih presledkov — neprekinjeno od leta 1945 dalje, moramo poudariti, da je ustanovitev društva TABOR pomenila novo obdobje v življenju naše vasi in da je to prvo desetletje dela in uspehov globoko preželo kulturno-prosvetno življenje Opčin in bližnje okolice.

Že več let se trudimo, da ne bi pojem "prosvetno delo" ozko tolmačili. Z našega odra izginja diletantizem in mislim, da smo dosegli dostojno raven. O tem pričajo naša repertoarna politika, naši napori v pripravljanju kvalitetnih programov in ne nazadnje pričajo tudi uspehi, ki jih naše skupine in pevski zbor žanjejo na gostovanjih tostran in onstran meje.

Potem ko je govornica navedla najpomembnejše nastope se je še posebej zahvalila pevovodju prof. Svetku Grgiču, režiserki Leli Nakrstovi in mlademu domačemu režiserju Marku Sosiču. Spomnila se je tudi, žal, prezgodaj preminule prof. Elze Antonačeve, ki je s svojo široko razgledanostjo in sposobnostjo odločilno prispevala h kvalitetni rasti društvenega dela.

Ko je govorila o razstavnih dejavnosti društva je med drugim dejala:

— Razstave niso več občasne. Cilj ni samo seznanjanje obiskovalcev z našimi umetniki, z novimi smermi in tehnikami, njih smoter je še vzgojni, če pomislimo, da si vsako razstavo ogledata pod strokovnim vodstvom obe naši šoli in večkrat tudi okoliške šole.

Glede sodelovanja društva s šolami pa je med drugim dejala naslednje:

— Sodelovanje s šolo mora biti ena izmed glavnih nalog, saj je vprašanje šole bistveno za nas. Naloga prosvetnega društva je ne samo, da podpira združenje staršev, ki zavzema vedno večjo težo v šolskem življenju, ampak da tesno sodeluje z njim pri reševanju skupnih vprašanj. In vzgoja naših otrok je za nas bistvena. Šolska reforma se tiče šolnikov, staršev in vseh občanov. V tem smislu naj tudi društvo globlje poseže v šolske življenje.

V nadaljevanju svojega poročila se je predsednica dotaknila številnih vprašanj, ki živo zanimajo društvo, omenila je tudi utesjenost društvenih prostorov in med drugim pripomnila, da "zaradi povečanega dela je dozidava Prosvetnega doma zares življenjsko potrebna". Ko pa je govorila o članstvu in je naglasila potrebo

po nadaljnjem povečanju števila vpisanih, je med drugim dodala: "Vsak član se mora čutiti odgovornega za pot, ki si jo društvo utira v družbi. Današnja vloga prosvetnega društva ne more biti enaka oni, ki so jo društva imela pred nekaj leti, kajti časi se spreminjajo. Znaki teh sprememb, to je govornica podčrtala, se kažejo na različnih področjih: zboljšali so se odnosi med Italijo in Jugoslavijo, ki so pogoj tudi za mirno sožitje obeh narodnosti pri nas, pogoj za pozitivno reševanje še odprtih vprašanj. Tudi v kulturnem življenju na Tržaškem je prišlo do premikov. Da je Cankarjev Martin Kačur zaživel v tržaškem gledališču Rossetti, je tudi znak novega časa. Tudi v Slovenski Benečiji je prišlo do premikov. Da je na Dnevu emigranta v Čedadu letos govoril videmski nadškof, je znak novega časa... In po tej poti je treba nadaljevati.

Tajnik Viktor Sosič je občni zbor podrobneje seznanil z delom društva, prireditvami in raznimi drugimi pobudami, z uspehi pa tudi s težavami, s katerimi se je treba soočiti. Med drugim je povedal, da je dramska skupina, ki jo vodi Marko Sosič, v pretekli sezoni dvanaestkrat ponovila Prežihove Samorastnike. S tem delom je nastopila na

Opčinah, pri Koroščih (Milje), v Sovodnjah pri Gorici, v dijaškem domu v Trstu, v Divači, Povirju in Sežani, v Kopru in na Škofijah in kar dvakrat na Pregarju v Brkinih, kjer je bila gost mladinskih delovnih brigad. Delo je posnela tudi koprška televizija.

Omembe vredno je tudi dejstvo, da je mladinski odsek društva kar osemkrat ponovil igro Ernesta Tirana: Čudežne gosli. To skupino vodi gledališka igralka Leli Nakrstova.

Že te številke, ki jih povzemamo iz tajnikovega poročila jasno potrjujejo, kako razgibana je dejavnost openskega prosvetnega društva. V 300 dneh je bilo 50 nastopov odnosno prireditev, torej povprečno po ena prireditev vsakih šest dni.

Pa še beseda o delu moškega pevkega zbor. Iz poročila, ki ga je podal referent dr. Seraf Hrovatin povzemamo naslednje: zbor je imel 15 nastopov in kar dva njegova nastopa je posnel ljubljanski radio.

Referentka za dramski odsek g. Lucija Hrovatin je na občnem zboru obširneje govorila o delu dramskega odseka. Med drugim je povedala, da je v mladinski igri Čudežne gosli nastopalo kar 51 otrok.

NOVA KNJIGA

Pri založbi Vangelista v Milanu je pred dnevi izšla še ena knjiga, ki jo je napisal sen. Vittorio Vidali. Naslov nove knjige se glasi "Giornale di bordo". V tem delu Vidali opisuje v glavnem spomine na razne dogodke v Trstu, nato v Španiji in Mehiki in drugod. Z izredno toplino opisuje svoje starše, zlasti mater, nato pa pride k obujanju spominov na svojo mladost v rodni Miljah in Trstu, na kasnejše tegobe in mučenje v fašističnih ječah itd.

Moški pevski zbor Valentin Vodnik iz Doline je proslavil dvajsetletnico neprekinjenega delovanja pod vodstvom Ignacija Ote. V soboto, 29. januarja t. l. je imel celovečerni koncert v gledališču France Prešeren v Boljuncu. Dvorana je bila do zadnjega kotička zasedena. Na koncertu so dirigentu Ignaciju Oti čestitali predstavniki zbor in društva Valentin Vodnik, koordinacijskega odbora prosvetnih društev Brega, stanovski tovariši, predstavniki zbor Vasilij Mirk s Proseka-Kontovela in predstavniki vodstva Slovenske prosvetne zveze

Džemal Bijedić prekaljen komunistični borec

Džemal Bijedić, član predsedstva CK Zveze komunistov Jugoslavije in predsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije, je izgubil življenje v letalski nesreči, ki se je pripetila 18. januarja t.l. v bližini Sarajeva. Njegova smrt je velika izguba za Jugoslavijo.

Džemal Bijedić se je rodil leta 1917 v Mostarju, kjer se je že v zgodnji mladosti opredelil za ideje marksizma in za razredni boj. Kot študent pravne fakultete se je takoj vključil v boj naprednih sil in že leta 1933 postal član Skoja, član Komunistične partije Jugoslavije pa leta 1939. Pred vojno je bil sekretar okrožnega komiteja Skoja za Hercegovino in je opravljal več drugih odgovornih nalog, zaradi česar ga je policija večkrat zaprla in obsodila. Izkušnje borca in prekaljenega komunističnega so prišle posebno do izraza med NOB, ko je bil ves čas viden partijski funkcionar.

Od osvoboditve pa do tragične smrti je opravljal številne odgovorne funkcije v organih SR Bosne in Hercegovine, najprej je bil pomočnik ministra za notranje zadeve, potem generalni sekretar vlade te republike, član izvršnega sveta SR Bosne in Hercegovine ter predsednik ljudskega odbora okraja Mostar. Potem je odšel na delo v organe federacije.

Za predsednika zveznega izvršnega sveta so ga prvič izvolili julija leta 1971, vnovič pa maja leta 1974.

Kot predsednik zveznega izvršnega sveta je bil nosilec reševanja družbenoekonomskih vprašanj in samoupravnih odnosov, ki jih je postavila nova ustava, pri čemer je bil dosleden borec za uresničevanje enakopravnosti narodov in narodnosti narodov Jugoslavije.

Edvard Kardelj: sodelovanje in varnost evropskih držav na temeljih splošnega procesa popuščanja

Član predsedstva SFRJ in predsedstva CK ZKJ Edvard Kardelj je proti koncu lanskega leta dal intervju nizozemskemu publicistu W. Oltmansu o aktualnih problemih sodobnega sveta, posebej še o problemih na evropski celini. Iz obsežnega intervjuja, ki je bil objavljen v zborniku "Bodočnost Evrope" smo povzeli odgovor na vprašanje o bližnjem sestanku v Beogradu o evropskem sodelovanju in varnosti.

— Upam, da se bo proces popuščanja in evropskega sodelovanja, kar so Helsinki močno spodbudili, nadaljeval in da bo beograjski sestanek še en prispevek k temu procesu. Seveda je uspeh odvisen od pripravljenosti in moči vseh udeleženk, da ta proces podpirajo v duhu vzajemnega razumevanja in upoštevanja interesov vseh in vsake evropske države.

Sklepni dokument iz Helsinkov je danes del evropske stvarnosti, po katerem mora Evropa živeti in postopno vskladiti svoje odnose, kar pa je spričo sedanje evropske pa tudi svetovne delitve in realnosti zelo zahteven in dolgoročen proces.

Zato bo vsekakor prva naloga beograjskega sestanka, potrditi nujnost vestranskih in konstruktivnih prizadevanj vseh evropskih držav za dosledno uresničevanje in varnost evropskih držav, zakaj, sodelovanje in varnost evropskih držav sta med seboj pogojena kot dela splošnega procesa popuščanja, kot edini alternativni politiki s pozicij sile in vojne, bodisi v obliki svetovne vojne bodisi v obliki nepretrgane verige lokalnih vojn in drugih oblik nasilnega spreminjanja razmerij moči v svetu.

Nekateri učinki konference v Helsinkih so že del evropske prakse

Seveda bi beograjska konferenca — če imamo pred očmi sedanjo evropsko stvarnost — zgrešila svoj namen če bi se spremenila v polemiko o tem, koliko se je kdo ravnal po sklepih helsinške konference. O tem bi seveda lahko povedali razmeroma veliko neprijetnih resnic, vendar ne vidim, čemu naj bi koristile takšne polemike, razen poglobljanju medsebojnega nezaupanja. Zato se mi zdi najpomembnejše, da udeleženci še enkrat potrdijo svojo pripravljenost za to, da bodo s svojim praktičnim ravnanjem pomagali uresničevati zastavljene cilje. To tembolj, ker so nekateri učinki konference v Helsinkih vendarle že del evropske prakse.

Prav zato je, po mojem mnenju, druga naloga beograjske konference, da se kar najbolj potrudijo v tem, da opozori na konkretne nujnosti in možnosti za na-

daljnjo praktično uporabo sklepov helsinške konference. V tem pogledu smo pred širokim spektrom problemov — od stanja sedanjega gospodarskega, kulturnega, političnega in drugega sodelovanja, do stanja na področju medsebojnih odnosov med evropskimi državami ter njihove neodvisnosti, suverenosti in razorožitve.

Ne bom se spuščal v konkretno analizo teh problemov, vendar je očitno, da je beograjska konferenca lahko uspešna le, če bo konstruktivno prispevala k ustvarjanju ugodnejših pogojev za rešitev vsaj nekaterih izmed teh problemov in če se bo s tem okrepilo medsebojno zaupanje evropskih narodov.

Zato moramo pričakovati, da pristop in zavzetost posameznih evropskih držav v reševanju vseh teh problemov ne bosta odvisna toliko od logike ohranjanja blokove delitve Evrope, kolikor od skupne težnje, da bi ustvarili pogoje za odpravo te delitve.

Ne moremo in ne smemo se sprijazniti z mnenji, po katerih je globalna delitev sveta edina in neogibna perspektiva

Seveda se zavedam, da sta bloka ena izmed realnosti zgodovinskega obdobja, v katerem živimo, in da njuna odprava ni samo stvar subjektivnega "hoteti". V bistvu sta bloka bolj posledica stanja oziroma strukture družbenih in mednarodnih odnosov, kakor pa vzrok takšnega stanja. Zato s preprosto razpustitvijo vojaško-politične organizacije blokov ne bi izgnila svetovna nasprotja niti spopadi, ki iz teh nasprotij izvirajo. Za temi nasprotji namreč stojijo družbene sile na obeh poljih, ne glede na to, ali so organizirane v blok ali ne. Reševanje blokovskih nasprotij in nastajanje sveta brez blokov je torej možno samo v zgodovinskem procesu, v katerem se bo spreminjal svet kot celovit sistem gospodarskih in političnih odnosov med narodi. Z drugimi besedami, svet se ne bo spremenil z razpustitvijo blokov, pač pa bodo bloki izginiti s spreminjanjem sveta.

In vendar se svet spreminja, zato pa mora pešati tudi vpliv blokovega sistema na mednarodne odnose. Od narodov, od ljudi pa je odvisno, ali bo ta proces potekal hitreje ali počasneje. Poglavitno pri tem je, da se ne moremo in ne smemo sprijazniti z mnenji, po katerih je globalna delitev sveta edina in neogibna perspektiva prihodnosti. Prav v tem sta bistvo in zgodovinski pomen politike in akcije gibanja neuvrčenih držav in

njihovega odnosa do blokov. To je tudi poglavitni razlog, da so se neuvrščene države, čeprav zahteve po neposredni formalni razpustitvi blokov niso ocenjevale kot realne možnosti, vendarle odločno postavljale in se postavljajo po robu pritiskom, da bi se podredile blokom, ter vrtrajajo pri zahtevi, naj svetovne probleme enakovrno rešujejo vsi narodi sveta — z miroljubno koeksistenco, nevsiljevanjem družbenga in političnega sistema in nevmešavanjem v notranje zadeve drugih narodov, priznavajoč vsem narodom ne le pravico do samoodločbe, marveč tudi pravico do demokratične enakopravnosti v vseh mednarodnih odnosih.

Zgodovinska gibanja k temu cilju so hkrati edina realna pot premagovanja sistema blokavske delitve sveta in odvisnosti svetovnega miru od ravnotežja moči blokov. Vse to pa še posebno velja za Evropo, kjer so bloki nastali, kjer so poglavitno najgloblje korenine in največjo moč, kjer je predvsem treba ustvariti pogoje, v katerih bo postopno plahnel vpliv blokov na sistem mednarodnih po-

litičnih, gospodarskih in drugih odnosov.

V luči vsega povedanega vidim tudi naloge vsake posamezne države udeležene beograjske konference. Njihovo vlogo moramo obravnavati v povezavi, s potrditvijo in krepitevijo tistega, kar je bilo dosežno od Helsinkov do danes, hkrati pa tudi z nadaljevanjem in poglobljanjem procesa, ki ga je spodbudila helsinška sklepna listina, in sicer v smeri kolektivne varnosti v Evropi, ki ne bo zasnovana na boju za ravnotežje moči blokov, ampak na priznanju nedotakljivosti, neodvisnosti in enakopravnosti vseh narodov, na kolektivni zaščiti takšnega njihovega položaja pred vsakim zunanjim vmešavanjem. Beograjska konferenca bo po dveh letih izkušenj v uresničevanju dogovorov iz Helsinkov pomemben forum, ki bo povzel rezultate in katerega korist bo velika, saj bo jasneje začrtal smeri nadaljnega gibanja in določil neposredne naloge — kar v Helsinki ali doslej ni bilo mogoče — hkrati pa sprožil tudi pobude za preučevanje in reševanje nekaterih konkretnih vprašanj z različnih področij odnosov med evropskimi državami in na svetu sploh.

Kongres vietnamskih komunistov

Epicenter revolucije

Iz govora sekretarja Le Duana na četrtem kongresu vietnamske delavske partije

II.

Dvajsetletna preobrazba in graditev gospodarstva in kulture na Severu dovoljuje trditev, da je bila pravilna smer socialistične revolucije, nakazana na tretjem kongresu partije in izdelana na poznejših plenarnih centralnega komiteja. V zelo kratkem obdobju smo sever dežele preobrazili iz kolonializma in polfevdalizma z zelo zaostalo kmetijsko proizvodnjo v socialistični sistem. Toda ko poudarjamo te uspehe, ne zapiramo oči pred nekaterimi šibkimi mesti in težavami, ki obstajajo v gospodarstvu Severa. Najpomembnejše vprašanje razvoja Severa in vse dežele je zdaj hitro ustvarjanje materialno-tehnične baze in reorganizacija družbene proizvodnje v smeri velike socialistične proizvodnje.

Socialistična republika Vietnam je velika stvaritev, dosežena po dolgotrajnem, napornem in slavnem revolucionarnem boju našega naroda v času več kot pol stoletja. To je dežela s slavno zgodovino, trdno osnovo, bogatimi možnostmi in sijajnimi obeti za prihodnost. To je nedotakljiva predstraža socialističnega sistema, pomemben dejavnik v miru, nacionalne neodvisnosti, demokracije in družbenega napredka v jugovzhodni Aziji in vsem svetu.

Vietnamska revolucija je stopila v novo etapo, ko je vsa dežela neodvisna, enotna in opravlja enotno strateško nalogo uresničenje socialistične revolucije in nagla, zanesljiva pot v socializem. Samo socializem ustreza davnim težnjam naro-

da, ga za vselej osvobodaja zatiranja, izkoriščanja, lakote, bede, zagotavlja standard za jutrišnji dan. Samo v socializmu bo naša dežela lahko imela sodobno gospodarstvo, kulturo, napredno znanost, zanesljivo obrambo, kar vselej zagotavlja neodvisnost, svobodo in razcvet naši deželi.

Naša dežela je še zmeraj v procesu prehoda iz družbe, za katero je bilo značilno gospodarstvo drobne proizvodnje, v socializmu, ne da bi šla skozi kapitalistični stadij razvoja. Vietnam se obrača k socializmu v času miru, neodvisnosti in enotnosti, revolucionarnega zanosa vsega naroda, ki je dosegel veliko zmago. V naši deželi se uresničuje marksistično — leninistična partija, na voljo imamo velike delovne zaloge, zemljo in bogate naravne vire.

Odločilen pogoj za doseg naših ciljev je socialistična industrializacija — osrednja naloga v vsem obdobju prehajanja v socializem in ustvarjanja sodobne industrijske — kmetijske gospodarske strukture. Temeljna pot za ustvarjanje take strukture je racionalni in prednostni razvoj težke industrije na podlagi razvoja kmetijske in lahke industrije, tesno usklajanje kmetijstva in industrije, tesna preobrazba v enoten organizem, zagotavljanje njenega vzajemno povezanega razvoja in vzajemnega spodbujanja.

Petletni plan razvoja in preobrazbe gospodarstva in kulture od leta 1976 do 1980 odpira novo etapo vietnamske revolucije in ima izjemno velik pomen. Predvi-

devamo, da bomo z njim odpravili težke posledice tridesetletne vojne in neokolonializma. Hkrati je ta plan usmerjen k reorganizaciji revnega in zaostalega gospodarstva dežele. V naslednjih nekajletih moramo narediti korak naprej pri ustvarjanju močne socialistične proizvodnje v obsegu vse dežele ter položiti temelje za industrializacijo.

Imamo vse pogoje, da uresničimo ta plan: bogate naravne vire, več deset milijonov hektarov gozda, morsko obalo v dolžini več kot 3200 kilometrov. Prva podjetja težke industrije smo že postavili. Razvija se sistem lahke in živilske industrije. Dežela ima na voljo energetske vire in številna rudna bogastva. Naše največje bogastvo pa so naši delovni viri — 22 milijonov ljudi. Med njimi je več kot milijon kadrovskih delavcev, kvalificiranih delavcev in strokovnjakov, izmed katerih jih je 3000 magistrov in doktorjev znanosti.

Do leta 1980 moramo izpolniti naslednje velike naloge: pridobiti 21 milijonov ton živil, uloviti milijon ton morskih rib, spremeniti v obdelovalne površine milijon hektarov doslej neobdelovalne zemlje, pogozditi 1200 milijonov hektarov, zrediti 16,5 milijona prašičev, v primerjavi z letom 1865 dvainpolkrat povečati proizvodnjo industrijskih podjetij za strojogradnjo, izkopati 10 milijonov ton premoga, proizvesti več kot 5 milijon kWh električne energije 2,5 milijona ton cementa, 1,2 milijona ton umetnih gnojil in 300 tisoč ton jekla.

Nova etapa revolucije terja še močnejšo krepitev revolucije tudi na področju ideologije in kulture. Osrednje naloge te revolucije so oblikovanje novega, vsestranskega razvitega človeka v Vietnamu in ustvaritev nove kulture, po vsebini socialistične in po značaju nacionalne, ki jo prežemata narodnost in partijnost. Treba je vzgajati v duhu teorije marksizma-leninizma in politične linije partije, da bi marksizem-leninizem zavzel vodilni položaj v političnem in duhovnem življenju naroda.

Vsakdanje življenje čedalje bolj priča o tem, da je moč socializma nepremagljiva in da svetovni socialistični sistem krepi svoje delovanje kot odločilni dejavnik razvoja človeške družbe. To je trden in trajen branik svetovne proletarske revolucije, trdna opora gibanja za mir, nacionalno neodvisnost in družbeni napredek.

Revolucionarna vihra narodnoosvobodilnega gibanja in Aziji, Afriki in Latinski Ameriki, ki je zajela dve milijardi ljudi skoraj v vseh nekdanjih kolonialnih državah in polkolonijah, predstavlja po pomembnosti drugi značilni pojav naše dobe po izoblikovanju svetovnega socialističnega sistema. Posebna odlika gibanja za narodno neodvisnost v našem času je težnja, da se tesno zbližja s socializmom.

Boj delavskega razreda v kapitalističnih državah dobiva vsak dan večji obseg in boljše organiziranost, se polni z novo vsebino in njegove oblike postajajo raznovrstnejše. V celi vrsti držav zavzemajo komunistične partije pomembne pozicije v političnem življenju države, dosegle so pomembne zmage in visoko dvigajo zastavo demokracije in socializma.

(Konec prihodnjic)

Zunanjepolitična komisija senata pozitivno ocenila osimske sporazume

Senatorica Jelka Gerbec poudarila potrebo po globalni zaščiti slovenske manjšine v Italiji

Zunanjepolitična komisija senata je zaključila razpravo o sporazumu med Italijo in Jugoslavijo ter priporočila senatu, naj te sporazume ratificira. V razpravi je sodelovala tudi senatorica Jelka Gerbec. Iz njenega govora povzemamo naslednje:

"Sporazume, ki so bili podpisani v Osimu, lahko danes ocenjujemo in o njih razpravljamo v mirnem in vdrem vzdušju. Gre za širokopotezen in zgodovinski dogodek, ki bo vsekakor vplival tudi onkraj ožjega prostora, ki se ga neposredno tiče. Prav zato, ker je naša vzhodna meja bila med najbolj odprtimi v Evropi, ne sme biti ne doumna, niti začasna, pač pa jo je treba potrditi in tako premostiti nesporazume in ovire. To je emogoče s krepitvijo razvoja prijateljskih odnosov med sosednjima narodoma, kjer se prepletajo stoletna izročila in kulturne izkušnje, katere je treba uskladiti in ovrednotiti.

"Trst ni samo trgovsko mesto pač pa tudi industrijsko in pristaniško mesto. Zgrešeno bi bilo, če bi Trst še naprej obravnavali izključno iz terciarne in trgovske plati, kajti tako se ne bi razvijal. Potrebna je torej industrijska osnova, kakršno zahtevajo široke plasti tržiškega prebivalstva. In v tej perspektivi gledamo na oblikovanje proste industrijske cone.

"Nas izrecno zanima sodelovanje z Jugoslavijo tudi zato, ker je socialistična in neuvrščena država, zato pa zavračamo špekulacije nekaterih sil, ki bi rade z zastarelim in oguljenim besedičenjem strumentalizirale neutemeljene zaskrbljenosti.

"Ne pozabimo, da govorimo o vzdušju mirnega in intenzivnega sodelovanja med obmejnimi skupnostmi in poti nazaj ni.

Ko je naša senatorica govorila o potrebi po globalni zaščiti slovenske manjšine v Italiji je, med drugim, odločno odklonila vsakršen namig na recipročnost, "kajti globalna zaščita, o kateri govorijo osimski sporazumi, je vključena v skupek načel svobode in demokracije, na katera se v svojih notranjih normah sklicujeta državi — podpisnici sporazumov".

tiskom zadal hud moralni, socialni in materialni udarec prebivalstvu, ki govori slovenski jezik in ki se v veliki meri sklicuje na napredna ter demokratična stališča in predstavlja pomemben dejavnik delavskega in kmečkega gibanja.

Občinski svet ugotavlja, da je v osvobodilnem in oboroženem boju proti naci-fašizmu slovensko prebivalstvo plačalo visok krvni davek in da se je v tem skupnem boju utrdilo bratstvo med prebivalstvo dveh različnih jezikov, ki skupno živi na tem ozemlju.

Politične sile občinskega sveta v Miljah so, neglede na ideološke razlike, združene v prepričanju, da obramba pravic vsake manjšinske komponente in še prav posebej etnične manjšine potrjuje svobodo vseh.

V tem prepričanju občinski svet sprejema naslednje obveze:

a) da bo na krajevni ravni deloval v tem smislu enotno in da bo vzpodbujal preko svojih organov dejavnike na višji ravni, da bi v parlamentu čimprej odobrili (predvsem pa po osimskem sporazumu) zakon, ki bi ustrezno jamčil globalno zaščito etnične manjšine in uporabo njenega jezika v vseh izvoljenih in upravnih organih ter zagotovil primerno finančno podporo.

b) da bo v celoti podprl vse pobude, ki so potrebne za dejansko doseganje enakopravnosti slovenske narodnostne skupnosti, da se lahko razvije na vseh ravneh. Za boljše sožitje obeh skupnosti je treba posvetiti več skrbi za vzgojo mladih in za poznanje novejših zgodovine in bojev naših ljudi za demokracijo in proti fašizmu ter vednost o vprašanih slovenske narodnostne skupnosti in njene zgodovinske in kulturne preteklosti.

V ta namen svetujemo izdajo posebne številke miljskega občinskega biltena, ki naj bo sredstvo za ta spoznanja in ki naj bo posvečena problemom in zgodovini slovenske narodnostne skupnosti v Furlaniji - Julijski krajini s posebnim ozirom na našo občino.

V tem okviru se tudi obvezujemo, da bodo slovenski šoli in kulturni dejavnosti zagotovljeni primerni sedeži in strukture na občinskem ozemlju.

Ugotavljamo tudi, da je bilo ustanovljeno društvo Slovencev miljske občine in mu priznavamo vlogo predstavnštva.

Opozarjamo torej na primernost, da bi bilo društvo priznано kot organ, preko katerega bi lahko Slovenci sodelovali pri reševanju vprašanj, ki zadevajo skupnost glede na posebne aspekte. Ostaja seveda načelo političnega predstavnštva občanov slovenske narodnosti v vseh drugih organih upoštevajoč pluralizem, ki ga jamči ustava preko strank in decentracijskih organov.

PRISPEVKI

Ob vpisu naročnine za leto 1977 so prispevali za sklad DELA:

Viktor Bogatec, Križ, 2.000 lir, Oskar Kjuder, Lonjer, 2.000 lir, Martin Sosič, Bani, 2.000 lir, Prašel Ladi, Trst, 4.000 lir, Košuta Ivan, Križ, 2.000 lir, Tence Karla, Križ 2.000 lir, Košuta Alojz, Križ 2.000 lir, Lukša Mirko, Prosek, 2.000 lir, Grilanc Ivana, Prosek, 2.000 lir, Bukavec Josip, Prosek, 2.000 lir, Sedmak Alojz, Križ, 2.000 lir in Brišček Alojz, Barkovelje, 2.000 lir.

Ob vpisu naročnine so prispevali za sklad DELA: Franc Furlan, Salež, 2.000 lir in Mario Pirc, Salež, 2.000 lir.

POČASTITEV SPOMINA UMRLIH SVOJCEV

Dne 30. januarja je minilo eno leto odkar je preminil tov. ELO PERTOT iz Barkovelj. Spominjajo se ga žena Vida, sin Mito z družino in hčerka Majda z družino. V počastitev spomina pokojnega prispevajo 30.000 lir za sklad DELA.

Niko Škamperle, Sv. Ivan - Trst se spominja svoje sestre, ki je preminila ob koncu preteklega leta. V počastitev njene-ga spomina daruje 2.000 lir za sklad DELA.

Vsem iskrena hvala.

PORAVNAJTE NAROČNINO

Naročnino na naš list v Križu sprejema tovariš Alojz Košuta, stanujoč v Križu, šte. 18.

SOŽALJE

Umril je tovariš Franc Žerjav iz Križa. Dočakal je častljivo starost — 95 let. Pokopali so ga preteklo soboto. Kljub izredno neugodnemu vremenu se je pogreba udeležilo mnogo ljudi. Pred hišo žalosti in ob odprtem grobu je zapel moški zbor Vesna, ki ga je vodil Vojkovo Devetak.

Pokojnega bomo ohranili v lepen spominu. Žalujemo svojcem, sinu Frančku, pevovodju moškega zbora Vesna, hčeram Alojziji in Marici z družinami, hčeri Danili in ter drugim sorodnikom izražamo globoko sožalje.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKERK**
Odgovorni urednik
ANTON MIRKO KAPELJ
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 3.000 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebianca, 12

Zaradi ponovne okvare tiskarskega stroja je tudi današnja številka izšla z občutno zakasnitvijo.
Prosimo za razumevanje.

Uredništvo

Programska obveznost

(Nadaljevanje s 1. strani)

očila popolni razvoj in napredek omenjene skupnosti na vseh področjih.

Fašizem je s svojo zatiralno politiko ter z brutalnim raznarodovalnim pri-